

On očekuje i da će Ministarstvo poljoprivrede prepoznati sve te aktivnosti „kao veliku razvojnu šansu sjevera Crne Gore a takođe i kao šansu za unapređenje zaštite životne sredine, posebno ugroženih i zaštićenih biljnih vrsta kojima sjever obiluje”.

Kolašinci i Andriječani tokom minulog mjeseca obilježili su i novu planinarsku stazu na području budućeg regionalnog parka, koja polazi iz Bara Kraljskih preko Katuna Ljuban i Međukomlja do Ljevorečkog Koma. Na taj

U lokalnim upravama Andrijevice i Kolašina očekuju da će proglašenje Regionalnog parka Komovi višestruko koristiti, prije svega turističkoj privredi

relaciji postavljeni su smjerokazi i piktogrami. Trasa je dužine oko 10 kilometara, i postavljena je tako da turiste vodi kroz katune zbog njihove što bolje turističke valorizacije.

„Katuni, pored prirodnih ljepota Komova, predstavljaju veliku vrijednost ovog područja. Treba napomenuti da je pored ove staze markirana i kružna staza oko Komova, dužine 21 kilometar, i na taj način zaokružena jedna cjelina na ovom području. Pored ove staze takođe je obilježena i biciklistička staza, dužine oko 20 kilometara. Biciklistička staza polazi s lokacije između Trešnjevika i Štavne, ide preko katuna Ljuban do Bara Kraljskih odakle postoje dvije mogućnosti za bicikliste. Prva, dužine oko sedam kilometara, pruža mogućnost da se biciklisti vrate na polaznu tačku – Trešnjevik. Druga mogućnost produžiti u Kolašin, koji je udaljen oko 20 kilometara“, kažu u kolašinskoj Turističkoj organizaciji.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

SNOVI SREDNJOŠKOLACA U KAMPU KONIK I

Put kojim se rijetko ide

Ramuš Ramaj, Elvis Rama i Salji Alija rijetki su srednjoškolci u izbjegličkom naselju Konik I. Za Rome koji žele da se školuju nerijetko nema razumijevanja ni zajednica u kojoj žive, ni društvo. A oni ipak sanjaju bolju budućnost

Kada završim srednju školu nadam se da ću naći posao i zaraditi da kupim kuću koja će biti samo moja i imati veliko dvorište”, kaže mladi **Ramuš Ramaj**, jedan od rijetkih stanovnika kampa I na Koniku koji pohađa srednju školu.

Ovaj mladić, kako kaže, ne želi da bude još jedan od onih koji su zbog nemaštine odustali od obrazovanja i snova. „Ne želim da me drugi vide kao nekog ko je nepismen, neobrazovan, već kao neko ko je sposoban da uči, da se obrazuje i ko je vrijedan”.

A biti srednjoškolac u kampu I na Koniku, objašnjavaju naši sagovornici, rijetki srednjoškolci u tom izbjegličkom naselju, nije lako. Kažu da i u samoj romskoj zajednici ima onih koji ne podržavaju obrazovanje, da ih ponekad zadirkuju i pokušavaju da ih „odvuku sa tog puta”. Oni su ipak sigurni da će jednog dana „izaći iz mraka” u kojem su njihovi sunarodnici.

„Kada dolazim kući po

Ramuš Ramaj: „Kada dolazim kući po mraku, pitaju me da li si ti normalan, po cijeli božiji dan si u toj školi? Ja im odgovaram da ne brinem zbog toga, jer sam siguran da će ovaj mrak jednog dana nestati a ja ću živjeti onako kako ja želim. A vi ćete ostati u mraku”

mraku, pitaju me da li si ti normalan, po cijeli božiji dan si u toj školi? Ja im odgovaram da ne brinem zbog toga, jer sam siguran da će ovaj mrak jednog dana nestati a ja ću živjeti onako kako ja želim. A vi ćete ostati u mraku”, samouvjereno kaže mladi Ramuš.

Jedna od najvećih prepreka za ove mlade momke predstavlja, pričaju, mjesečna autobuska karta, koji njihovi roditelji ne mogu da im obezbijede.

„Obratili smo se ljudima iz raznih organizacija da nam pomognu oko mjesečne karte, ali do sada još niko nam nije izašao u susret. Stipendiju ne primamo. Predali smo Institutu socijalne inkluzije svu potrebnu dokumentaciju, ali još nijesmo dobili odgovor”, navode ovi mladi srednjoškolci.

Elvis Rama, srednjoškolac koji je među boljim đacima u svom odjeljenju, potvrđuje da su mu stvari poput autobuske karte i neadekvatni uslovi u kojima živi velika prepreka na putu obrazovanja. Posebno bi mu pomoglo, kaže, da ima sopstvenu sobu u kojoj može na miru da uči.

„Vrlodobar sam đak. Trudim se da što više pratim nastavu i da se javljam kako bih dobio dobre ocjene. Od velike buke kod kuće ja ne mogu da učim, jer nemam svoju sobu”.

• **SALI ALIJA:** I pored završene škole radi kao higijeničar

Elvis je imao, kako kaže, pauzu u školovanju. Desilo se to zbog problema koje je imao sa vršnjacima u osnovnoj školi, a potom mu je umro otac. Pošto je najstarije muško dijete u porodici, smatrao je da treba da počne da radi.

„Ne znam zašto, ali drugovi u školi nijesu željeli da se druže sa mnom, izbjegavali su me. Konačno, nakon smrti oca bio sam prinuđen da prestanem da se školujem kako bih radio i tako hranio sebe i svoju porodicu”. Nakon jednogodišnje pauze ipak se vratio u školu. Sada je prvi razred srednje škole. Kaže da ga u naporima da se obrazuje najviše podržavaju sestra i zet. „Siguran sam da ću naći posao kada završim školu, jer sam jedan od najboljih u mom odjeljenju”.

No, život Roma koji uspiju da ispune Elvisov san, da završe srednju

Elvis Rama: „Ja sam vrlodobar đak, trudim se da što više pratim nastavu i da se javljam kako bih dobio dobre ocjene. Na žalost od velike buke kada sam kući ne mogu da učim. Nemam svoju sobu gdje mogu na miru da odmorim”

školu, nije uvijek onakav kakvim su se nadali.

Salji Alija, jedan od rijetkih Roma koji je završio srednju školu, sada je angažovan od strane HELP-a kao higijeničar u kampu. U slobodno vrijeme pomaže svojim sunarodnicima u obezbjeđivanju dokumentacije.

Salji Alija, koji je 1999. došao u Crnu Goru, jedan je od troje Roma iz naselja kamp I koji je završio srednju školu. Na početku srednjeg obrazovanja bio je siguran da će naći posao shodno profesiji. Tako su mu govorili njegovi školski drugovi, profesori i poznanici.

A nije bilo lako završiti srednju školu. Najteže mu je, kaže, bilo kada je tokom drugog razreda srednje cijelog mjeseca pješke išao u školu, i kada u njegovom domu nije bilo struje. Na korak je bio od odustajanja. Tokom školovanja često se, priča, susretao i sa diskriminacijom. Zadirivali su ga, nazivali pogrđnim imenima... Zahvaljujući prijateljima kod kojih je išao da uči uspio je da se izbori za dobre ocjene i da ostane u školi.

„Danas ipak ne radim za to što sam učio”, kaže.

Serdan BAFTIJARI

ERSTE Stiftung

*Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2014-2015
This project has been supported by ERSTE Foundation*